

Hoe rolt het geld weer de goede kant op?

Slimmer samenwerken in de nieuwe polder (1)

Door: Bernard ter Haar en Ruben Koekoek

15-06-2023

Cultuur

De Nederlandse samenleving draait stroever en stroever. Met de huidige manier van werken gaan we de meest prangende maatschappelijke vraagstukken van deze tijd niet oplossen. Een nieuwe polder waarin maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden slimmer met elkaar samenwerken is hard nodig. In het najaar publiceert uitgeverij Walburg Pers een essaybundel samengesteld door voormalig topambtenaar Bernard Ter Haar en Ruben Koekoek, directeur van Social Finance NL. Gezaghebbende auteurs betogen hoe die nieuwe polder kan worden vormgegeven op het terrein van onder meer jeugdzorg, schulden, arbeidsmarkt en migratie. De komende maanden publiceert mediaplatform DDB een aantal voorpublicaties van hun essays.

De kracht van de Nederlandse samenleving zit 'm al sinds mensenheugenis in de zogenoemde poldercultuur. 'Polderen' is een manier om vertegenwoordigers van uiteenlopende belangen met elkaar in contact te brengen om samen tot een oplossing te komen. Polderen is niet alleen een metafoor; bij de eerste inpolderingen van het Nederlandse moerasland moesten mensen met verschillende belangen al tot elkaar zien te komen om te natte of te droge voeten te voorkomen. Dit model heeft de Nederlandse samenleving doen bloeien én het lijkt ons een goede uitgangspositie te bieden voor de toekomst. Met alle uitdagingen die op ons afkomen, is een krachtige cultuur van problemen oplossen immers erg nodig.

Helaas zien we alle ingrediënten van onze poldercultuur verzwakken. Politieke partijen zijn versplinterd, en allemaal onzeker over hun voortbestaan. De arbeidsmarktstructuur is totaal veranderd en het ledenbestand van vakbonden slinkt. En terwijl de sociale zekerheid aanzienlijk is versoberd, is ook de kwaliteit van ondersteunende dienstverlening naar een bedenkelijk niveau gezakt. Tegelijkertijd nemen inkomens- en vermogensverschillen toe. Hierdoor is er nog weinig over van een krachtige samenleving die tot breed gedragen oplossingen voor de grote maatschappelijke vraagstukken van deze tijd weet te komen.

Verval

Sinds de tweede helft van de vorige eeuw werd steeds meer oplossingskracht bij de overheid belegd. De Nederlandse publieke sector behoorde zelfs jarenlang tot de wereldtop. Helaas heeft ook hier het verval toegeslagen. De publieke uitvoering is op afstand van het beleid geplaatst en krijgt al decennialang weinig aandacht. Bij de start van kabinet Rutte IV werden veel middelen voor het oplossen van grote vraagstukken beloofd, maar de concrete invulling ervan verloopt uiterst traag en de middelen eroderen. Door de sterk toenemende zorglasten en vergrijzing komt de overheid de komende decennia waarschijnlijk zeer krap bij kas te zitten. Zó krap dat het niveau van maatschappelijk welbevinden zoals we dat gewend waren (en nog steeds verwachten) niet langer haalbaar is.

Bernard ter Haar

Ruben Koekoek Fotografie: Dirk Kome.

De huidige periode wordt dus gekenmerkt door zeer grote opgaven voor de samenleving, terwijl de overheid niet de capaciteit lijkt te hebben om de juiste oplossingen te bedenken en uit te voeren. In de jaren '80 en '90 was deze onvrede er ook; de samenleving kampte onder meer met hoge werkloosheid. Toen werd de oplossing gezocht bij de markt: door deze zijn werk te laten doen en zo veel mogelijk middelen over te hevelen naar private handen. Helaas is dit maar in een paar gevallen succesvol gebleken. Daarnaast zijn de grootste problemen van deze tijd, zoals klimaatverandering en uitholling van de publieke dienstverlening, veel minder makkelijk door alleen de markt op te lossen dan werkloosheid.

Vijf kerngroepen

Daarom betogen wij dat een nieuw soort polder nodig is om de grootste vraagstukken van deze tijd op te lossen. Waar in de oude polder werkgevers, werknemers en de overheid gezien werden als de drie belangrijkste partijen, zien we in de nieuwe polder vijf belangrijke kerngroepen: de burger, de overheid, het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en financiers. In de nieuwe polder kunnen deze groepen elk vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid effectief samenwerken.

In deze nieuwe polder kan de overheid de staat van het land steeds beter meten, bijvoorbeeld op basis van de brede welvaart, en door op de verschillende elementen doelen te stellen. Door te tarifieren, te normeren en de juiste vraag te stellen aan de markt weet ze burger, bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld en financiers, te activeren om deze doelen na te streven. Ook de andere spelers kunnen vanuit hun eigen kracht andere partijen activeren om gezamenlijk oplossingen te creëren en te financieren.

Krachtige voorbeelden

In de essaybundel *De Nieuwe Polder* laten we elf krachtige voorbeelden zien van hoe verschillende actoren kunnen werken in deze nieuwe economie, en zo de noodzakelijke transities mogelijk kunnen maken op zowel sociaal, groen als economisch gebied. De 'nieuwe polder' wordt al elke dag vormgegeven door pioniers, die we in deze bundel aan het woord laten. In de nieuwe polder worden dijken doorgeprikt, bruggen geslagen en nieuwe gebieden ontgonnen. Zodat dit keer niet water, maar geld de juiste kant op stroomt en op een manier wordt besteed én verdiend die bijdraagt aan een duurzame, inclusieve en welvarende toekomst.

Dit is het eerste deel in een serie voorpublicaties uit De Nieuwe Polder. De bundel bevat essays van onder anderen Laura van Geest (bestuursvoorzitter AFM), Hans Spekman (directeur Jeugd Educatie Fonds) en Tof Thissen (voormalig algemeen directeur UWV Werkbedrijf).

[De nieuwe polder | Walburg Pers](#)